

SAVOD O‘RGATISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH

Berdimamatova Fotima,

Andijon davlat pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti

Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi

309-guruh talabasi

ANNOTATSIYA

Ushbu tezis savod o‘rgatish jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qiladi. Unda an‘anaviy o‘qitish usullarining cheklovlari va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o‘quvchilarning mantiqiy fikrlashini, og‘zaki va yozma nutqini rivojlantirishdagi ahamiyati ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: savod o‘rgatish, pedagogik texnologiyalar, innovatsion metodlar, boshlang‘ich ta‘lim, o‘quv samaradorligi, mantiqiy fikrlash, ta‘lim sifati

ABSTRACT

This thesis analyzes the theoretical and practical aspects of applying pedagogical technologies in literacy education. It examines the limitations of traditional teaching methods and the significance of modern pedagogical technologies in developing students' logical thinking, oral, and written communication skills.

Keywords: literacy education, pedagogical technologies, innovative methods, primary education, learning effectiveness, logical thinking, educational quality

АННОТАЦИЯ

Данный тезис анализирует теоретические и практические аспекты применения педагогических технологий в процессе обучения грамоте. В нем рассматриваются ограничения традиционных методов обучения и значение современных педагогических технологий в развитии логического мышления, устной и письменной речи учащихся.

Ключевые слова: обучение грамоте, педагогические технологии, инновационные методы, начальное образование, эффективность обучения, логическое мышление, качество образования

KIRISH. Savodxonlik, har qanday shaxsning intellektual va ijtimoiy rivojlanishining asosiy poydevori bo‘lib, zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatga erishishning muhim shartidir. Boshlang‘ich ta‘limda savod o‘rgatish jarayonining samaradorligi o‘quvchilarning keyingi o‘qish faoliyatiga va umuman, hayotdagi muvaffaqiyatlariga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi. Biroq, an‘anaviy o‘qitish metodlari, xususan, ma‘ruzalar ko‘pincha bir tomonlama axborot uzatishga olib keladi va

o'quvchilarning faol ishtirokini, shuningdek, yetarli darajada qayta aloqani ta'minlamaydi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini pasaytiradi va o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda cheklovlar yaratadi.

O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, intellektual va ma'naviy jihatdan yetuk, zamonaviy ko'nikmalarga ega kadrlarni tayyorlash ustuvor vazifa hisoblanadi. Prezidentning PF-6108-sonli Farmoni (2020-yil 6-noyabr) bu boradagi milliy maqsadlarni belgilab bergan bo'lib, ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash zarurligini ta'kidlaydi. Ushbu talablar savod o'rgatishda ham zamonaviy yondashuvlarni joriy etishni taqozo etadi.

ASOSIY QISM. Pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. "Texnologiya" atamasi yunoncha "techne" (mahorat, san'at) va "logos" (ta'limot) so'zlaridan kelib chiqqan bo'lib, ishlab chiqarishni tashkil etish va sifatli natijalarga erishishga qaratilgan tizimli yondashuvni anglatadi. Pedagogik texnologiya esa shaxsni shakllantirish va didaktik jarayonlarni amalga oshirish uchun texnologiyalardan foydalanadigan jarayon sifatida ta'riflanadi. Bu ta'rif ta'limda texnologiyaning nafaqat vosita, balki jarayonni tashkil etish usuli ekanligini ham ko'rsatadi.

Pedagogik texnologiyalar o'zining qo'llanilish sohasi va ko'lamiga ko'ra umumiy, xususiy va kichik modul universal turlarga bo'linadi. Shuningdek, ular tashkil etish va boshqarish usullariga ko'ra passiv boshqariladigan, siklik tekshiruvchi, frontal, individual, og'zaki va avtomatlashtirilgan yondashuvlarga ajratiladi, ular amaliyotda ko'pincha birgalikda qo'llaniladi. Texnologiyalar shaxsiy rivojlanishga yo'naltirilganligiga ko'ra operatsion, estetik, boshqaruv, evristik va amaliy qo'llanilish turlarini o'z ichiga oladi. O'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar esa avtoritar, didaktik-markazli va o'quvchi-markazli (jumladan, gumanistik, hamkorlikka asoslangan va erkin ta'lim) texnologiyalarni belgilaydi. Ushbu xilma-xil texnologiyalar o'quvchilarning intellektual salohiyatini oshirish va ta'limning umumiy sifati hamda samaradorligini yaxshilashga qaratilgan.

Savod o'rgatishda pedagogik texnologiyalarni qo'llashning nazariy asosi ona tili va o'qish savodxonligining mantiqiy fikrlashni rivojlantirishdagi muhimligiga borib taqaladi. Boshlang'ich sinflarda fonetika, grammatika, to'g'ri yozish va nutqni rivojlantirish kognitiv rivojlanishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. An'anaviy o'qitish usullari, masalan, ma'ruzalar ko'pincha bir tomonlama axborot uzatishga olib kelib, o'quvchilarning faol ishtirokini cheklaydi. Bu esa zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish zaruratini keltirib chiqaradi.

Amaliy jihatdan, savod o'rgatishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarning faolligini oshirish va ularning o'quv jarayoniga chuqur jalb etilishini ta'minlashga xizmat qiladi. Birinchi sinf o'quvchilarining ona tili va o'qish

savodxonligi darslarida mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda ko‘rgazmali qurollar va zamonaviy o‘qitish texnologiyalaridan samarali foydalanish muhim ahamiyatga ega. Masalan, interfaol doskalar, multimedia ilovalari, o‘yin texnologiyalari va raqamli resurslar o‘quv materialini yanada jozibador va tushunarli qiladi. Bu esa o‘quvchilarning diqqatini jalb qilish, ularning motivatsiyasini oshirish va murakkab tushunchalarni osonroq o‘zlashtirishga yordam beradi.

O‘quvchi-markazli texnologiyalar, jumladan, hamkorlikka asoslangan ta’lim va erkin ta’lim yondashuvlari, o‘quvchilarga o‘z bilimlarini mustaqil ravishda qurish imkoniyatini beradi. Guruhlarda ishlash, loyiha asosida o‘qitish va muammoli ta’lim metodlari o‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutq ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Ular o‘z fikrlarini bayon etish, boshqalar bilan muloqot qilish va umumiy yechimlar topish orqali kommunikativ kompetensiyalarini oshiradilar. Harbiy ta’lim muassasalari misolida ta’kidlanganidek, ta’lim muvaffaqiyatining asosiy kafolati barcha kursantlarning o‘qitish-o‘rganish jarayoniga faol jalb etilishi hisoblanadi. Bu tamoyil boshlang‘ich maktabdagi savod o‘rgatishga ham to‘liq tegishli bo‘lib, o‘quvchilarning passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylanishini taqozo etadi.

Kredit-modul tizimi kabi ta’limni tashkil etish usullari ham o‘quvchilarning mustaqil o‘qishini rag‘batlantirish va ularning reyting asosida baholanishini ta’minlash orqali ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA. Ushbu tezis savod o‘rgatish jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning muhimligini va samaradorligini atroflicha tahlil qildi.

Pedagogik texnologiyalar, ayniqsa boshlang‘ich sinflarda, samarali savod o‘rgatishning ajralmas qismi hisoblanadi. Ular o‘quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish, og‘zaki va yozma nutq ko‘nikmalarini yaxshilash hamda o‘quv jarayoniga faol jalb etish orqali umumiy o‘qish samaradorligini oshiradi.

An’anaviy, o‘qituvchi-markazli metodlardan o‘quvchi-markazli, interfaol yondashuvlarga o‘tish O‘zbekistonning milliy ta’lim maqsadlariga erishish uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Ko‘rgazmali qurollar, interfaol metodlar va tizimli o‘quv jarayonlari kabi turli texnologiyalar asosiy savodxonlik ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Pedagogik texnologiyalarning samaradorligi o‘qituvchilarning malakasi va ularni samarali qo‘llash qobiliyatiga bog‘liq.

Texnologik infratuzilma va tegishli o‘quv materiallarining mavjudligi cheklov bo‘lishi mumkin.

Turli xil o‘quv uslublari va ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda muayyan texnologiyalarning uzoq muddatli ta’siri bo‘yicha qo‘shimcha tadqiqotlar zarur.

Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari uchun innovatsion pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar bo‘yicha uzluksiz kasbiy rivojlanish va malaka oshirish dasturlarini joriy etish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirzayeva, M. M., & Karimova, G. A. Boshlang‘ich sinflarda savod o‘rgatish jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish samaradorligi. Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy axborotnomasi, 1(2), 123-128.2021
2. Xolmatova, N. A. Boshlang‘ich sinflarda savod o‘rgatishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati. Samarqand davlat universiteti ilmiy axborotnomasi, 2(3), 205-210.2022
3. Ergasheva, M. A. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining savodxonligini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish metodikasi. Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. Toshkent davlat pedagogika universiteti. 2023